

דף ח.

עין משפט ב.

יו"ד סימן שח סעיף ה

ה. נתן לכהן כלי שאינו שוה בשוק חמשה סלעים וקבלו הכהן בשווי חמשה סלעים הרי בנו פדוי^ע, והוא שיהיה שוה חמשה סלעים לאיזה אדם^פ.

עין משפט ג.

אה"ע סימן כט סעיף ז

ט. אמר לה הרי את מקודשת לי במאה דינרים ונתן לה אפי' דינר אחד^ז הרי זו מקודשת וישלים לה^ק, כאומר על מנת, אבל אם אמר לה בק' דינרים אלו^ר והתחיל למנות לה בידה, אינה מקודשת עד שישלים לה המאה דינרים, אלא א"כ אמר לה יהיה החסר עלי במלוה ונתרצתה, שאז מקודשת^ש.

ע. ברייתא וגמ' בקידושין ח' ע"א.

פ. כך פי' הב"י דברי הרמב"ם, אבל הט"ז והש"ך ס"ל דאפי' אינו שוה לשום אדם כיון שהכהן קיבלו בפירוש בעד ה' סלעים בנו פדוי.

צ. מכאן דייק הח"מ דדעת השו"ע דכ"ש נתן לה צ"ט וחסר אחד, דמקודשת ודלא כרשב"א המובא ברמ"א.

ק. גמ' דף ח', ואם חסר דינר או אחד רע, מחלוקת הרמב"ן והרשב"א אם כסיפא לה מילתא דלהרמב"ן מקודשת, ולהרשב"א אינה מקודשת.

ר. הח"מ בס"ק י"ג כתב שדעתו של השו"ע כרמב"ם ורי"ף, שכל זה אינו אלא באומר באלו, אבל אם רק נקט ומונה והולך ולא אמר באלו לאו כלום הוא ואינה מקודשת, והרא"ש פליג וסב"ל שהוא הדין במונה והולך אפילו שלא אמר באלו. והח"מ תמה על הרמ"א דמשמע מדבריו שדעת השו"ע דבעינן שניהם.

ש. ואם נמצא חסר, או שהיה של נחושת ולא הכירה בו מתחילה, אינה מקודשת, ויכולין שניהם לחזור בהן. וי"א שאפילו בלא חזרה אינה מקודשת עד שיאמר לה התקדשי לי בזה, שאז מהני הגם שחסר ושתקה, אך אם נמצא אחד של נחושת ויוצא ע"י הדחק מקודשת. ותמה הח"מ אמאי מהני כשחסר ושתקה אם אמר לה התקדשי לי בזה, הרי בידה פיקדון והוי אמירה דלאחר מתן מעות, ויש לחלק דבשעת הנתינה לא נתן לשם פיקדון עיין ח"מ ס"ק ד'.

עין משפט ד.

אה"ע סימן לה סעיף ג

ג. כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו, ובמעכשיו אין צריך דיני תנאים^א. ובלבד שיהיה דבר שאפשר לקיימו^א. ויש חולקים דבין מעכשיו, בין בע"מ, צריך כל דיני התנאים^ב.

עין משפט ה.ו.ז.ז.ט.

אה"ע סימן כט סעיף ז

עיינ לעיל עין משפט ג

עין משפט י.

אה"ע סימן כט סעיף ו

ח. אמר לה התקדשי לי בדינר, ונתן לה משכון עליו אינה מקודשת. דמנה אין כאן משכון אין כאן^א. וכ"ש אם נתן לה שטר התחייבות על המנה^ב. אבל אמר לה הרי את מקודשת לי בדינר ותזכי בגוף המשכון שאני נותן לך, הרי זו מקודשת^ה.

ת. הראב"ד ועיין ברא"ש גיטין דף ע"ה. והסבר הדברים מבוארים באריכות בתשובה להראב"ד בסי' כ"ו, והרא"ש הזכיר החילוק בקצרה, והוא דהנה כשאמר מעכשיו והתנה הדין הוא דאם נשרף או נאבד הגט לפני קיום התנאי ואח"כ נתקיים התנאי הויא מגורשת למפרע כיון שאמר מעכשיו, נמצא שאין בכוחו של תנאי זה אפי' שלא נתקיים עדיין לבטל את מעשה הגירושין, לכך אין צריך שהתנאי יהיה חזק בכל דיני התנאים. אבל היכא שהתנאי היה באם, הדין נותן דאם נשרף או נאבד בנתיים אף דאם יתקיים התנאי אח"כ אין המעשה קיים, יוצא דבכוחו של התנאי בכה"ג לבטל ולעקור המעשה, וע"כ כיון דבעינן שיהיה כוחו של התנאי יפה לעקור המעשה לכך צריך שיהיו בו כל דיני התנאים ע"כ.

א. וה"ה דבעינן שיהיה הן קודם ללאו, כ"כ הב"ש.

ב. ר"ח, טור והרא"ש. והיכא שלא פירש כל דיני התנאים, אלא אמר כתנאי בני גד ובני ראובן, י"א דמהני עיין בהגהות מיימוניות בפ' ו'.

ג. גמ' בדף ח' ע"א רבא אמר רב נחמן. ואפי' אמר לה הרי אני מתחייב לך בקנין אינה מקודשת, ואם אמר לה קני משכון בשעבוד מנה, מחלוקת הרמב"ן והראב"ד, לרמב"ן עדיין אגיד גביה המנה אצל הבעל ואינה מקודשת, ולראב"ד אין זה אגיד גביה, ולמעשה ספק מקודשת כ"כ הח"מ.

ד. מרשב"א, וכתב הח"מ שזה תלוי במחלוקת הנזכרת באות הקודם בין הראב"ד והרמב"ן ולהראב"ד מקודשת בשטר התחייבות.

ה. רי"ו ותוס', ובתוס' קידושין ח' ד"ה מנה, אמר לו אל תחזיר לי המשכון עד שאתן לך וה"ה לענין קידושין, ומחלוקת הראב"ד והרמב"ן הנ"ל באות ח' עיין בר"ן איך ליישבם מדף מ"ח.

דף ח:

עין משפט א.

אה"ע סימן כח סעיף יב

כ. היה לו משכון^י מאחרים שחייבים לו וקידשה בו, הרי זו מקודשת. דבע"ה יש לו קנין בגוף המשכון מדר' יצחק. ולדעת הטור רק במשכנו שלא שעת הלואתו דומיא דר' יצחק.

עין משפט ב.

ח"מ סימן עב סעיף ב

ד. המלוה את חבירו על המשכון^ז בין שהלוהו כסף או פירות, בין שמשכנו בשעת הלואתו^ח או שלא בשעת הלואתו^ט, הרי הוא שומר

ו. מדף ח' ע"א בברייתא שם, ולדעת הטור והרא"ש דוקא אם משכנו שלא בשעת הלואתו. ומ"מ לדעת השו"ע והתוס' אף בשעת הלואתו מקודשת משום דקנה אותו להתחייב באונסין, אבל במשכון שלה אצלו, אפי' הרא"ש מודה דהופך להיות מחילת מלוה ואפי' בשעת הלואתו. ואם קידשה במשכון שיש בידו מגוי אינה מקודשת. כ"כ המרדכי בתחילת קידושין. והמהרי"ו כתב דרק אם מכר המלוה את המשכון של הגוי, וקידשה בכסף שיקבל תמורתו מקודשת. דבגוי לא שייך הפסוק ולך תהיה צדקה ולא נקנה המשכון מגוי, וכתב הח"מ דבגוף התשובה במהרי"ו יראה דחולק על המרדכי ואף במשכון עצמו של גוי מקודשת, ולא יהיה אלא הפקעת הלואתו של גוי שמותר ותמה על הרמ"א שזיכה שיטרא לבי תרי ע"ש.

ז. ממנה במציעא פ' ע"ב, ורמב"ם פ"י מהלכות שכירות וכת"ק שם. ובין שמשכנו בשעת הלואתו או אח"כ. כ"כ הטור הרי"ף והגאונים, וכתב הר"ן בסוף שבועות הדיינים בשם הרמב"ן בדף מ"ד ע"א דלשיטת הגאונים מה שאמרו אימור דא"ר משכנו שלא בשעת הלואתו וכו' אינו אלא דחיה בעלמא והאמת שאפי' בשעת הלואתו וכן משמע מפ' כל שעה בפסחים דף ל' ע"ב ובפ' השולח נ"ז ע"א.

ח. והש"ך האריך ופסק דבמשכנו שלא בשעת הלואתו חייב אפי' באונסין. ואם המשכון הוא מהדברים הצריכים כגון כד ומחרישה כמבואר בסי' צ"ו חייב באונסין לכו"ע, כיון שכל זמן שהמשכון תחת ידו של המלוה אינו יכול למוכרן ולא לתבוע חובו כמבואר בסי' צ"ו סעיף כ"ב והוי כאפותיקי מפורש. אבל בדברים שאינו חייב להחזיר ללוה משום השבת העבוט לא הוי רק שומר שכר. ועיין בנתיבות בחידושים ס"ק י"ד.

ט. ומשכנו שלא בשעת הלואתו רק כשמשכנו ע"פ ב"ד, או ע"י עצמו בזמן שלבי"ד היה רשות למשכנו, כגון אחר זמן הפרעון, או בתוך זמנו והלוה מבזבז נכסיו, דאז לא הוי אלא שומר שכר. ואפי' במקום שחייב באונסין אינו חייב רק כנגד חובו אבל לא ביותר מחובו אבל בזמן שאין רשות לבי"ד למשכנו, והלוה משכן לו מדעתו שלא בשעת הלואתו, הוי כגזלן וחייב באונסין על כל המשכון, כ"כ הש"ך.

שכר על המשכון ב.

י. כרבה משום פרוטה דר"י דהעוסק במצוה פטור ממצוה, ובאותו רגע שעוסק בהלואה או בשיטוח וניעור של המשכון מצוה קעביד ופטור בשעה זו לתת פרוטה לעני, ומשום כך הוי כשומר שכר כל זמן היות המשכון אצלו, ואפי' אחר שכבר פרעו כמבואר בסעיף מ"ג.

ואפי' אם המלוה נתן רשות ללוה לקחת המשכון לביתו לשוטחו ולנערו בכל עת שיצטרך מ"מ המלוה הוי כשומר שכר. ועיין בביאורים ובנתיבות בחידושים בס"ק י'. וכתב בפעמוני זהב שלדעת המחבר שהוא כשומר שכר לאו דוקא אם נתן לחבירו משום חן וחסד שפטור משום פרוטה דרב יוסף אלא אפי' נתן המעות בריוח עיסקא דינו כש"ש, והגם שהש"ך בס"ק כ"א הביא שמהר"י בן לב נסתפק בזה לא הסתפק אלא לדעת הרמ"א שיש לו דין שומר חנים אבל לדעת מר"ן אין מקום לספק, וצא וראה מש"כ הרמב"ם בפ"י מהלכות מתנות עניים שמונה מעלות בצדקה ומעלה ראשונה במי שלוה לחבירו ועושה איתו שותפות, ופסקם מר"ן המחבר ביור"ד סי' רמ"ט סעיף ו' וא"כ יש מצוה בנותן לחבירו מעות להסתחר ומחזיק בידו יותר מהלואה גרידא, וא"כ פשוט הוא שגם בנותן לחבירו בעיסקא לריוח דינו במשכון כשומר שכר. ע"ש.

כ. וי"א דהמלוה על המשכון אינו אלא כשומר חנים לענין שאם דמי המשכון יתרים על החוב אין המלוה נותן ללוה היתרה אלא אבד מעותיו ולא יותר. כ"כ הטור בשם רי"ו והרא"ש, והביא דעה זו ברמ"א, ופרוטה דר"י לא שכיח. וע"כ כתב הרמ"א דמספיקא לא מפקינן ממונא מהלוה. ואפי' תפס המלוה מוציאים מידו ואינו יכול לטעון קים לי כהפוסקים כרבה ודלא כשמואל. ודלא כהש"ך שכתב דמהני תפיסה, ועיין נתיבות ס"ק י"ז דמה ששווה המשכון יותר מהחוב אין להוציא מהמלוה דתפיסה בזה מהני.

אבל אם נגנב או אבד בפשיעה לכו"ע הוי כשומר שכר גם על היתרה מעבר לחובו. והש"ך העלה דשלא בשעת הלואה הוי כשומר שכר גם ביתר מחובו, דכיון שקונה המשכון מדר' יצחק ויכול לקדש בו אשה בההיא הנאה הוי שומר שכר, ועוד כיון שתופסו על כספו בההיא הנאה הוי שומר שכר. וכתב דאפשר שזו היא דעת הרמ"א שכתב וי"א דהמלוה על המשכון הוי שומר חנים והיינו בשעת הלואה. ובקצות בס"ק ו' העיר על הש"ך דגם אם קונה אותו מדר' יצחק לקדש בו אשה אינו קונה אלא כנגד מעותיו וכן מבואר להדיא בתשובת מיימוני לספר משפטים סי' נ"ו.

וכתב הסמ"ע בס"ק ט"ו דטעמו של הטור והרא"ש דאף דס"ל דהוי שומר חנים מ"מ אבד מחובו כנגד המשכון אפי' הלוהו סתם, ואפי' משכנו בשעת הלואה דלא קנהו מדר' יצחק, משום דפסק ר"י וסיעתו כשמואל דאמר אם אמר בשעת הלואה אע"פ שאינו שוה דמי חובו קבלתיו אם אבד המשכון נאבד כל חובו אפי' המשכון קתא דמגלא, וכיון שהלכתא כשמואל אפי' לא אמר כלום בשעת הלואה דקיבלו על אחריותו לפחות בדמי שוויו וע"כ אבד מחובו כנגד המשכון הגם שהוא שומר חנים ע"ש.

ועוד כתב הסמ"ע דדוקא במשכון של ישראל שהשכינו לטובתו בלא ריבית, אבל אם משכן ישראל לחבירו משכנו של עובד כוכבים ונותן לו ריבית ממנו, נראה פשוט דהו"ל שומר שכר לשלם לו כל דמי המשכון, דהו"ל כאילו הלוה לעובד כוכבים עצמו דאל"כ הרי אסור ליקח הריבית מישראל ע"ש.

ובנתיבות ס"ק ט"ו בחידושים כתב גם במשכון שאין בו דין שומרים כגון בקרקע או בשטרי חוב, או שהיה שמירה בבעלים, או משכון של עכו"ם, או כשהיה ההלואה עיסקא דהוי כשמירה בבעלים דכמו שזה מחוייב לשמור המשכון כמו כן מחוייב זה לשמור חלק הפקדון, בכל הנ"ל איבד המלוה מעותיו מטעמא דשמואל הוי כאילו פירש לו שאם יאבד המשכון יאבד מעותיו. ועוד כתב בס"ק ט"ז דאם נגנב חלק מהמשכון ובהנשאר יש בו כדי

ה. לפיכך אבד או נגנב המשכון חייב בדמיו, ואם המשכון היה שוה כדמי החוב אין לו עליו כלום, ואם החוב יותר ישלם לו הלואה ההפרש,^ל ואם המשכון שוויו יותר נותן המלוה ללוה את ההפרש.

ו. נאנס המשכון שנלקח בליסטים מזויין, ישבע המלוה שנאנס^מ וישלם הלואה את חובו במלואו.

עין משפט ג.ד. אח"ע סימן ל פעיף ז

ז. ח. אמר לה התקדשי לי בדינר וזרקה אותו לפניו לאש, או לדבר האבד, ואפי' זרקה לפניו ולא לדבר האבד, אינה מקודשת.^נ

חובו גובה חובו ממנו דעל היתרון הוא שומר חנם, ואם המשכון קרקע אפי' כתוב בשטר לשון מכירה, מ"מ כיון שהמנהג להחזיר כשהחזיר לו המעות לא הוי אלא משכון, ולכן אם נשרף בפשיעה או באונס הדומה לגניבה ונשאר הקרקע אם כתב בשטר שהשכין לו מתהום ארעא ועד רום רקיעא שמשכן לו גם הקרקע גובה חובו מהקרקע, ואם כתב שמשכן לו הבית בלבד אבד מעותיו, דגם במשכון דמקרקעי אבד ג"כ מעותיו.

ל. ואם פירש בשעת ההלואה שמקבל המשכון בכל החוב אפי' אם קיבל קת של המגל תחת אלף זוז אם אבד המשכון אבד הכל. כ"כ הטור כגירסת ר"ח ור"ת. ואם הלואה על ב' קתות ופירש שמקבל בכל החוב אבד אחד אבד מחצית חובו.

ואם ב' המשכונות שווים שונה, כגון נתן לו במשכון על הלואה של י' זהובים וקתא שוה זהוב אחד ונסכא שוה ג' זהובים, אותם ששה זהובים שאינם מכוסים במשכונות מתחלקים למחצית, ג' זהובים על הקתא וג' זהובים על הנסכא, וע"כ אם אבד הקתא אבד ד' זהובים ואם אבד הנסכא אבד ו' זהובים. והכלל הוא כל המותר שיש מן החוב על המשכונות חולקים על המשכונות שיש לו בשווה. נתיבות בחידושים ס"ק י"א.

מ. אפי' פירש שקיבל אחריות אין הכוונה על האונסין רק על גניבה ואבידה דאונסין לא שכיח, ודוקא שאין הלואה טוען ברי שלא נאנס אלא אינו יודע דהוי כאיני יודע אם פרעתיך, אבל אם הלואה טוען ברי לי שלא נאנס הוי כפרעתיך ונשבע הלואה היסת ונפטר, ולדעת הסמ"ע אפי' אין ללוה מיגו דפרעתיך כגון הלואה בשטר, או בתוך זמנו, מ"מ נאמן הלואה בשבועה חמורה ונפטר, ולדעת הש"ך בכה"ג שאין ללוה מיגו נשבע המלוה ונוטל. ובנתיבות כתב דהעיקר כהש"ך.

ואם המלוה טוען החזרתי לך המשכון והלוה מכחישו, הלואה נאמן אפי' אין לו מיגו. ואם ידוע שפשע המלוה, ונחלקו בשוויו של המשכון, הלואה נאמן אפי' בלא מיגו. וביושר שיש לו שטר ונזכר בו המשכון לא טוענים להם נאנסו ע"מ להגבותם, אלא אינם גובים כמבואר בסעיף נ"ד. נתיבות ס"ק י"ב.

נ. קידושין ח' ע"ב. וכתב הב"ח דאם זרקה אותו לפניו או בתוך ד' אמותיה הוי ספק קידושין, וצ"ע אמאי הוי קידושין כלל הרי זרקה והגע עצמך אם יהיה חפץ כבד שלא תוכל לזורקו במרחק שלא תוכל לשומרו האם תהיה מקודשת מספק.

עין משפט ה.

אה"ע סימן ל סעיף ח

ח ט. נתן לה מנה ואמרה לו תנהו לאבא או לאביך, אינה מקודשת^ה. אבל אמרה שיקבלום לי מקודשת^ז. אפי' לא חזר ואמר התקדשי לי במנה שנתתי להם.

עין משפט וז.

אה"ע סימן ל סעיף ט

ט י. אמר לה התקדשי לי במנה ואמרה לו הנח אותו על הסלע, אם הסלע שלה הרי זו מקודשת ואם שלו אינה מקודשת. ושל שניהם ספק. וי"א שכל זה דוקא יחדה לו מקום כלומר תן אותם על סלע פלוני, אבל אמרה על סלע סתם אפילו הניחו על סלע שלה אינה מקודשת^ב.

עין משפט ז.ט.

אה"ע סימן ל סעיף יא

יא יב. ואם התחילה היא ואמרה תן על הסלע או לכלב, י"א דדינה כערב בסי' כ"ט ומקודשת^ז ויש להחמיר בדבר^ק.

עין משפט י.

אה"ע סימן ל סעיף י

י יא. התקדשי לי בדינר, ואמרה לו תנהו לעני פלוני אפי' סמוך על שולחנה אינה מקודשת^ר. אבל אם אמרה לו תנהו לכלב אם היה שלה

ס. ברייתא שם, ולא דמי לערב דכאן הוא התחיל ולא האשה.

ע. ומ"מ בשעת הנתינה צריך שיאמר בפני עדים תזכה בקידושין אלו לפלונית.

פ. הח"מ כתב דאין חולק ואף השו"ע מודה בבירור לזה.

והתוס' והרא"ש כתבו שכל דין זה הוא דוקא אם נתן אח"כ לתוך חיקה בשתיקה, אבל נתן על הסלע אפילו שלה אינה מקודשת. והובא ברמ"א. וכתב ע"ז הח"מ שהמעין ברא"ש ותוס' יראה דאם הניח על הסלע שלה ודאי דמקודשת. אך המעיין בתוס' יראה מפורש כדברי הרמ"א.

צ. אבל תן לעני דהוי בר דעת, ודאי דמקודשת אם התחילה היא מדין ערב.

ק. ודלא כהפוסקים הסוברים דמקודשת ודאי מדין ערב, דהמוציא ממון לאיבוד כגון זרוק לים או לכלב ואתקדש אני לך, לא מהני. כ"כ בח"מ.

ר. שגם הוא חייב בצדקה ח"מ. וגם בזה לדעת התוס' אפי' נתנו בחיקה אח"כ אינה מקודשת.

מקודשת^ש, ואם רץ לנושכה הרי זו ספק מקודשת^ת.

ש. דיש לה הנאה מזה שהכלב שלה אכל וכאילו בא לידה, כ"כ בח"מ. ולדעת התוס' והרא"ש היינו דוקא אם נתן לתוך חיקה, אבל אם נתן לכלבה ספק מקודשת, כ"כ הר"ן.

ת. בעיא בגמ' ועלתה בתיקו. והצד לומר שאינה מקודשת הוא מכיון שחייב הוא להצילה מן הכלב ח"מ.